

บทสรุปและข้อเสนอแนะในการนำมาตรการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี
กรณีการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองมาใช้ในประเทศไทย

ในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น พรรคการเมืองถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอันจะขาดเสียมิได้ โดยพรรคการเมืองถือเป็นองค์กรซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกันไม่ว่าจะเป็นปัญหาในทางสาธารณะ เศรษฐกิจ และสังคม และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เพื่อเข้ามาร่วมกันทำกิจกรรมทางการเมืองโดยกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศในกรณีที่ป็นรัฐบาล และออกกฎหมายตามแนวนโยบายของพรรค ซึ่งก็เป็นไปตามอุดมการณ์ของกลุ่มบุคคลนั้น ๆ อันเป็นการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างหนึ่ง แต่เป็นองค์กรที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งจะขาดเสียมิได้ตามวิธีการปกครองแห่งระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การกำหนดให้การอุดหนุนแก่พรรคการเมืองเพื่อให้สามารถดำรงคงอยู่ได้อย่างสง่างาม โดยไม่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำ หรืออิทธิพลของกลุ่มบุคคลใด จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองนั้น มีความจำเป็นจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของบุคลากร ค่าเช่าสถานที่ ค่าสาธารณูปโภคอื่น ๆ ในขณะที่พรรคการเมืองมีรายได้อยู่อย่างจำกัด โดยรายได้หลัก ๆ ของพรรคการเมืองก็มาจากการบริจาคของภาคเอกชนนั่นเอง ดังนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องให้การสนับสนุนเพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำรงอยู่อย่างมีมาตรฐาน มีความหลากหลาย เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพไปสู่ความเป็นพรรคการเมืองมหาชนอันเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปมิใช่เป็นเพียงตัวแทนของนายทุนหรือกลุ่มผลประโยชน์ใดกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

การนำมาตรการต่าง ๆ ในการให้การอุดหนุนพรรคการเมืองมาใช้เพื่อสนับสนุนให้พรรคการเมืองสามารถดำรงอยู่ได้จึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้การอุดหนุนพรรคการเมืองไว้ในหลายกรณี ทั้งในกรณีที่รัฐให้การอุดหนุนโดยตรง จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง รวมทั้งการอุดหนุนในกรณีอื่น ๆ เช่น การจัดสรรเวลาออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ให้แก่พรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกพรรค เพื่อแถลงผลงานของพรรคโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายปีละ 1 ครั้ง หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าไปรษณียากร ค่าสาธารณูปโภคอื่น ๆ เพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจการได้อย่างเท่าเทียมกันตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นสมควร หรือกรณีที่รัฐให้การอุดหนุนโดยทางอ้อมโดยการยกเว้นการจัดเก็บภาษีเงินได้ที่พรรคการเมืองได้รับตามพระราชบัญญัตินั้น และกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ

การบริจาคของเอกชนไว้ 2 กรณี กล่าวคือ ให้ผู้เสียภาษีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาสามารถบริจาคเงินจำนวน 100 บาท ให้แก่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งได้โดยระบุชื่อพรรคการเมืองที่ตนประสงค์จะบริจาคภาษีให้ในแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และให้กรมสรรพากรจัดทำรายชื่อพรรคการเมืองที่ได้รับบริจาคพร้อมจำนวนเงินที่ได้จากการแสดงเจตนาบริจาคทั้งหมดส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเพื่อโอนให้แก่กองทุนและโอนต่อให้แก่พรรคการเมืองที่ได้รับการแสดงเจตนา โดยรัฐจะจ่ายเงินสมทบให้แก่พรรคที่ได้รับบริจาคอีกร้อยละ 5 ของเงินบริจาคที่ได้รับจากการแสดงเจตนา นั้น นอกจากนี้ ยังได้กำหนดมาตรการให้ผู้บริจาคเงินแก่พรรคการเมืองมีสิทธินำเงินที่บริจาคไปหักเป็นค่าลดหย่อนตามที่กำหนดในประมวลรัษฎากรได้ โดยให้ลดหย่อนในกรณีบุคคลธรรมดาไม่เกินปีละ 5,000 บาท และในกรณีของนิติบุคคล สามารถนำไปหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ปีละไม่เกิน 20,000 บาท โดยกำหนดเพดานในการบริจาคสำหรับบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลไว้ไม่เกิน 10 ล้านบาทต่อปี และหากเป็นกรณีนิติบุคคลบริจาคเงินแก่พรรคการเมืองเกิน 5 ล้านบาท จะต้องได้รับอนุมัติหรือสัตยาบันโดยมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลนั้นหรือสมาชิกของนิติบุคคลนั้นด้วย อันเป็นการจำกัดเพดานในการบริจาคเพื่อมิให้การบริจาคมูลมีผลเชื่อมโยงกับผลประโยชน์อันอาจนำไปสู่ปัญหาการครอบงำพรรคการเมืองได้

อนึ่ง มาตรการทางภาษีในการกำหนดให้ผู้เสียภาษีแสดงความจำนงในการบริจาคเงินภาษีที่ต้องเสียให้แก่พรรคการเมืองตามความประสงค์ของตนตามมาตรา 58 นั้นมีความแตกต่างจากมาตรการในการกำหนดให้ผู้เสียภาษีสามารถนำเงินที่ตนบริจาคให้แก่พรรคการเมืองมาลดหย่อนภาษี โดยเป็นกรณีที่ผู้มีสิทธิบริจาคต้องเป็นผู้ที่มีเงินได้ถึงเกณฑ์ต้องเสียภาษีเท่านั้น โดยกรมสรรพากรจะทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมเงินได้ดังกล่าวส่งให้นายทะเบียนเพื่อส่งต่อให้พรรคการเมืองอีกทอดหนึ่งอันเป็นกรณีที่รัฐยินยอมให้นำเงินภาษีที่รัฐจะจัดเก็บไปสนับสนุนแก่พรรคการเมืองตามความประสงค์ของผู้บริจาค อันเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยโดยทางอ้อมและการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียภาษี โดยรัฐยอมรับภาระในการรวบรวมเงินดังกล่าวส่งให้แก่พรรคการเมืองต่อไป

สำหรับมาตรการในการบริจาคซึ่งกำหนดให้ผู้บริจคนำยอดเงินบริจาคให้แก่พรรคการเมืองมาลดหย่อนภาษีตามมาตรา 61 นั้นมีผลทำให้ฐานภาษีที่จะต้องเสียลดลง อันเป็นการบรรเทาภาระภาษี นอกจากนี้ ผู้เสียภาษีเพียงแต่นำหลักฐานซึ่งพรรคการเมืองออกให้ว่าตนได้บริจาคเงินเป็นจำนวนเท่าใดแล้วนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายหรือค่าลดหย่อนได้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด อันอาจมีผลทำให้ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้หรือเสียภาษีเงินได้น้อยลง ซึ่งเป็นการให้การสนับสนุนพรรคการเมืองซึ่งมีฐานกว้าง เนื่องจากผู้เสียภาษีที่แม้จะมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีก็สามารถนำจำนวนเงินที่บริจคนั้นมาแสดงในการเสียภาษีประจำปีเพื่อหักเป็นค่าลดหย่อนหรือค่าใช้จ่ายได้แล้วแต่กรณี และผู้เสียภาษีที่เป็นบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลขนาดเล็กก็สามารถ

แสดงความประสงค์ในการบริจาคเงินอุดหนุนพรรคการเมืองได้โดยทั่วหน้ากัน แม้นจะมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีก็ตาม

นอกจากนี้กรณีที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียภาษ้นำหลักฐานมาแสดงเพื่อลดหย่อนหรือถือเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณภาษีนั้น มีผลต่อการบริหารจัดการเก็บเนื่องจากผู้เสียภาษีเป็นผู้นำเงินไปบริจาคให้แก่พรรคการเมืองเองและนำรายการนั้นมาแสดงต่อสรรพากรเพื่อถือเป็นค่าลดหย่อนและค่าใช้จ่ายในการคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ประจำปี อันทำให้รัฐไม่มีภาระหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้อง เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้พรรคการเมืองต้องออกหลักฐานในการบริจาคเงินให้แก่ผู้บริจาคอยู่แล้ว

อย่างไรก็ดี เนื่องจากบทเฉพาะกาลของกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้อธิบดีต้องประกาศกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริจาคโดยแสดงเจตนาในแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีตามมาตรา 58 ว่าประสงค์จะให้การสนับสนุนพรรคการเมืองใด โดยบริจาคภาษีที่ตนจะต้องเสียให้แก่พรรคการเมืองนั้นเป็นจำนวน 100 บาท และหลักเกณฑ์ตามมาตรา 61 ในการกำหนดให้ผู้บริจาคเงินแก่พรรคการเมืองมีสิทธินำไปหักลดหย่อนหรือถือเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร ในกรณีบุคคลธรรมดาเป็นจำนวน ไม่เกินปีละ 5,000 บาท และนิติบุคคล ไม่เกิน 20,000 บาท ซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีให้เสร็จภายใน 1 ปี นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับโดยหากอธิบดีกรมสรรพากรดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการแทน หากพิจารณาจากระยะเวลาดังกล่าวอธิบดีกรมสรรพากรต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 8 ตุลาคม 2551 แต่เนื่องจากอธิบดียังไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวขึ้น ผู้เขียนจึงมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2549 เห็นชอบกับแนวทางปฏิบัติในการเสนอร่างกฎหมายตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเสนอ เรื่อง การปรับปรุงมติดคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางในการเสนอร่างกฎหมาย ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปในการเสนอร่างกฎหมายไว้ในข้อ 1.2¹ ว่า “การเสนอร่างกฎหมายในเรื่องใดที่ไม่ใช่กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรไม่ให้มีบทบัญญัติกำหนดให้ยกเว้นภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีอากร” เพื่อให้บทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีอากรอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน อันจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่เป็นไปตามมติดคณะรัฐมนตรี อย่างไรก็ดี เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นภายใต้ความกดดันในทางการเมืองในขณะที่ประเทศถูกปกครองโดยรัฐบาลทหาร ดังนั้น กระบวนการขั้นตอนในการพิจารณาจึงเกิดขึ้นอย่างเร่งรีบอันจะเห็นได้จากบทบัญญัติต่าง ๆ จะกำหนดเฉพาะหลักการ

¹ มติดคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2549 เรื่อง การปรับปรุงมติดคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการเสนอร่างกฎหมาย

สำคัญ ๆ และกำหนดรายละเอียดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายฉบับนี้เป็นส่วนมาก อย่างไรก็ดี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ ซึ่งได้กำหนดให้อธิบดีกรมสรรพากรเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมือง และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการนำเงินบริจาคไปลดหย่อนหรือหักเป็นค่าใช้จ่ายในการเสียภาษีซึ่งสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลรัษฎากร เพื่อรวมกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรไว้ในที่เดียวกัน

2. สำหรับการแก้ไขบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรให้รองรับกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 นั้น แยกพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

(1) การแก้ไขบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรให้สอดคล้องกับมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนั้น สมควรกำหนดให้เป็นประกาศอธิบดีกรมสรรพากร โดยให้อธิบดีกำหนดแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแสดงเจตนาของผู้เสียภาษีซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาในการบริจาคเงินภาษีให้แก่พรรคการเมืองโดยแสดงความประสงค์ในแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีว่ามีความประสงค์จะบริจาคเงินภาษีที่ต้องเสียจำนวน 100 บาท ให้กับพรรคการเมืองตามที่ต้องการให้การสนับสนุน และหากไม่มีความประสงค์จะบริจาคให้พรรคการเมืองใดก็ให้กรอกในช่องไม่ประสงค์จะบริจาคให้พรรคการเมืองใด ซึ่งเงินที่ได้รับก็จะเข้าสู่ระบบการคลังของประเทศ เพื่อนำไปใช้ในการบริหารประเทศตามนโยบายของรัฐบาลต่อไป และเนื่องจากการแก้ไขรายละเอียดทางเทคนิคในการปฏิบัติตามกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน จึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรให้สอดคล้องกัน

(2) การแก้ไขบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรให้สอดคล้องกับมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองนั้น เนื่องจากพรรคการเมืองเป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เป็นการเฉพาะในการดำเนินการทางการเมือง เพื่อสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันแตกต่างจากองค์การสาธารณะกุศลทั่วไป ดังนั้น ในการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริจาคให้ครอบคลุมถึงการบริจาคให้แก่พรรคการเมืองนั้น ผู้เขียนเห็นว่าจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร โดยกำหนดให้พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับให้สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณเพื่อเสียภาษีหรือนำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีได้ จึงจำต้องแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริจาคอันได้แก่ มาตรา 47(7) ในกรณีการบริจาคของบุคคลธรรมดา และมาตรา 65 ตรี (3) รายจ่ายต้องห้ามในการคำนวณภาษีของนิติบุคคลเพื่อให้ครอบคลุมถึงการบริจาคให้แก่พรรคการเมือง โดยกำหนดยอดเงินบริจาคที่สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนในกรณีบุคคลธรรมดาให้บริจาคได้ไม่เกิน 5,000 บาท และให้ถือว่าการบริจาคให้แก่พรรคการเมืองเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีของนิติบุคคลได้ไม่เกิน 20,000 บาท

อันเป็นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและสร้างแรงจูงใจให้มีการบริจาคให้แก่พรรคการเมืองมากขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวเกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยแล้ว เงินบริจาคจากประชาชนจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงความนิยมในพรรคการเมืองหนึ่ง ๆ ด้วย ซึ่งพรรคการเมืองก็ต้องเร่งดำเนินการให้พรรคของตนเป็นที่ยอมรับของประชาชนเพื่อให้ได้รับการบริจาคมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าการนำมาตรการทางภาษีมาใช้เป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการส่งเสริมให้เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกทางด้านประชาธิปไตย โดยผู้เสียภาษีอาจเลือกที่จะบริจาคเงินให้แก่พรรคการเมืองที่ตนเห็นว่าเหมาะสมโดยวิธีแสดงความประสงค์ในภาษีที่ต้องเสียว่าจะปรารถนาจะให้การอุดหนุนแก่พรรคการเมืองใด หรือนำเงินไปบริจาคให้แก่พรรคการเมืองที่ตนมุ่งจะสนับสนุนโดยตรงแล้วนำเงินดังกล่าวมาหักเป็นค่าลดหย่อนหรือค่าใช้จ่ายในการคำนวณเพื่อเสียภาษีได้ตามจำนวนที่กฎหมายกำหนด เพื่อจูงใจให้เกิดการบริจาคจากผู้เสียภาษีย่อย ซึ่งจะไม่ผูกพันกับผลประโยชน์ใด ๆ นอกจากนี้กฎหมายก็ได้กำหนดเพดานขั้นสูงของการบริจาคไว้อีกด้วยเพื่อป้องกันมิให้เกิดการครอบงำทางการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำรงคงอยู่ได้อย่างอิสระภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคนั้น ๆ

ในด้านของรัฐ การนำเงินภาษีอากรของผู้เสียภาษีทั่วประเทศมาให้การสนับสนุนแก่พรรคการเมืองตามจำนวนที่พรรคได้รับการบริจาคในอัตราร้อยละ 5 นั้น อาจก่อให้เกิดคำถามว่าเหตุใดรัฐจึงจำต้องให้การอุดหนุนแก่พรรคการเมือง ซึ่งเทียบได้กับการดำเนินกิจกรรมสาธารณประโยชน์อย่างหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมือง อันแตกต่างจากเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์สาธารณะเช่นกัน แต่เนื่องจากการอุดหนุนพรรคการเมืองนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความดำรงอยู่ของพรรคการเมืองในการดำเนินการให้เป็นไปตามวิถีทางในระบบประชาธิปไตย โดยมีกฎหมายควบคุมการได้มาซึ่งรายรับและควบคุมการใช้จ่ายของพรรคซึ่งจะเห็นได้ว่า รายรับที่มีค่อนข้างจำกัด ดังนั้น รัฐจึงควรให้การสนับสนุนเพื่อให้พรรคการเมืองที่มีการดำเนินกิจกรรมในทางการเมืองโดยแท้จริงและมีการส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งสามารถดำรงอยู่ได้อีกทั้ง การสนับสนุนเงินจากรัฐโดยผ่านกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมืองเองก็มีข้อจำกัด โดยเป็นการอุดหนุนให้แก่พรรคการเมืองตามสัดส่วนคะแนนเสียงที่พรรคได้รับจากการส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งล่าสุด ซึ่งได้รับคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของคะแนนเสียงที่พรรคการเมืองทุกพรรคได้รับในการเลือกตั้งแบบสัดส่วนรวมกัน หรือได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของคะแนนเสียงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนได้รับในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตรวมกันทั่วประเทศ ซึ่งหากพรรคไม่ได้ส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งหรือได้รับเลือกตั้งน้อยกว่าที่กำหนดพรรคนั้นก็จะได้เงินอุดหนุนลดน้อยลง แต่พรรคเอง

ก็อาจจะยังอยู่ได้โดยรายรับทางอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงเงินบริจาคอันเป็นแรงจูงใจและที่มาแห่งสิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้บริจาคด้วย

สุดท้ายนี้ เป็นหน้าที่ของรัฐโดยกรมสรรพากร ซึ่งจะต้องเร่งดำเนินการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องขึ้นบังคับใช้เพื่อรองรับให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้ตามเจตนารมณ์ ซึ่งพรรคการเมืองก็จะเป็นอิสระมากขึ้น ไม่ผูกพันกับกลุ่มผลประโยชน์หรือตกอยู่ภายใต้กลุ่มอิทธิพลใด และสามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการสร้างเจตนารมณ์ทางการเมืองของประชาชนตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยต่อไป